

مقاله پژوهشی:

تدوین الگوی راهبردی انتخابات در چهارچوب گفتمان ولایت فقیه

حسن نوروزی^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵

چکیده

انتخابات مهم‌ترین مجرای عملی شدن دموکراسی و معیاری برای ارزیابی جایگاه و میزان نقش‌آفرینی مردم در نظام‌های سیاسی است و ممیزی میان نظام‌های مردم‌سالار از نظام‌های دیکتاتوری به‌شمار می‌آید. از این‌رو انتخابات از جهات مختلف و از جمله از نظر کیفیت برگزاری، نهاد مجری، مجریان، نظارت و ناظران و چگونگی اجرا و نظارت، همواره مورد توجه، سیاست‌گذاران، قانونگذاران، مجریان قانون و شهروندان بوده که در قالب اداره امور انتخابات مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف تحقیق، دستیابی به الگویی مدون و راهبردی است که بتواند اداره امور انتخابات کشور را بر اساس گفتمان ولایت فقیه تأمین کند. این تحقیق به‌دنبال پاسخ به این سؤال اصلی که الگوی راهبردی اداره امور انتخابات مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه چیست؟ این پژوهش با روش تحلیل داده بنیاد در فرمایشات حضرت امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، به تحقیق پرداخت و در امر کدگذاری، مقوله‌بندی، کشف روابط و تحلیل‌های کیفی، نرم‌افزار MAXQDA، به‌عنوان دستیار محقق مورد استفاده قرار گرفت؛ نتایج این تحقیق ارائه الگوی مبتنی بر روش داده بنیاد است.

کلیدواژه‌ها: انتخابات، الگوی راهبردی، ولایت فقیه، گفتمان، قانون‌گذاری

مقدمه

یکی از مهم‌ترین موضوع‌های مورد تاکید خداوند متعال که در آیات متعددی از قرآن کریم به آن اشاره می‌کند امر انتخاب افراد شایسته است؛ پروردگار متعال می‌فرماید: (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا... نساء/۵۸) «خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانت‌ها را به صاحبانش بدهید». این آیه گرچه همانند بسیاری از آیات در مورد خاصی نازل شده ولی بدیهی است که یک حکم عمومی و همگانی را بیان می‌کند و به صراحت می‌گوید: خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانت‌ها را به اهل آنها بسپارید.

امروزه رشد و توسعه هر کشور در گرو انتخاب افراد شایسته و به‌کارگیری صحیح آنان است (سید جوادین، ۱۳۷۵: ۱۹-۲۰).

بدون شک، به سبب تلازم حق و تکلیف در فرهنگ اسلامی، همچنان‌که مردم، دارای حقوقی هستند و حاکم، در جهت ادای این حقوق، مسئولیت‌هایی دارد، برای رسیدن به اهداف متعالی جامعه اسلامی، مشارکت عموم مردم اجتناب‌ناپذیر است که بخشی از این مشارکت، در قالب بیعت و انتخابات تحقق می‌یابد.

بنابراین انتخاب رهبر، رئیس جمهور، قانونگذار، اعضای شوراهای اسلامی شهر و روستا بدون یک فرآیند نظارتی و تضارب آرا و عینیت‌بخشی به همه اصول مندرج در قانون اساسی در زمینه انتخابات از سوی نهاد حکومت و مردم حاصل نمی‌شود. امیر مومنان علی (علیه‌السلام) درباره تاثیر مشارکت مردم می‌فرماید: اگر حضور فراوان بیعت‌کنندگان نبود و یاران حجت را بر من تمام نمی‌کردند، زمام حکومت را بر گردنش می‌افکندم (حکومت را نمی‌پذیرفتم)، (دشتی، ۱۳۷۸: ۳۱).

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در این خصوص فرموده‌اند: من چند نکته درباره‌ی اهمیت حضور مردم و مشارکت عرض بکنم؛ لیکن قبل از اینکه این نکات را بگویم، مایلیم به این آیه‌ی شریفه‌ای که در سوره‌ی مبارکه براءت است -آیه‌ی ۱۲۰- اشاره کنم که جزئی از این آیه و تکه‌ای از این آیه، این قسمتی است که می‌خوانم: وَلَا يَطَّوَّنُونَ مَوْطِنًا يَعْظُمُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ؛ مضمون این دو فقره‌ای که از این آیه خواندم، به‌طور خلاصه این است که هر عملی و اقدامی از شما که دشمن از آن ناخشنود باشد در پیشگاه پروردگار یک عمل صالح است (بیانات در مورخه ۱۴۰۰/۰۳/۰۶).

هدف اصلی این مقاله ارائه الگوی راهبردی انتخابات، مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه است.

پژوهش حاضر نیز، با توجه به اینکه گفتمان ولایت فقیه می تواند الگویی مناسب برای انتخابات در کشور فراهم کند و در راستای سیاست های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) درخصوص انتخابات که در بخشی از آن اشاره به تعیین دقیق معیارها و شاخص ها و شرایط عمومی و اختصاصی داوطلبان در چارچوب قانون اساسی با تأکید بر کارآمدی علمی، جسمی و شایستگی متناسب با مسؤولیت های مربوط و تعهد به اسلام، انقلاب و نظام اسلامی و قانون اساسی به ویژه التزام به ولایت فقیه و سلامت اخلاقی - اقتصادی دارند، به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که الگوی راهبردی انتخابات، مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه کدام است؟

بیان مسأله:

از آنجا که انتخاب نمایندگان خیرگان رهبری، رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراهای شهر و روستا که بتوانند از عهده وظایف به خوبی برآیند و در جهت پیشبرد اصول و سیاست های کلی و اهداف و خط مشی نظام اسلامی، نقش خود را به خوبی ایفا کنند، یکی از دغدغه های مهم دلسوزان نظام است و باتوجه به اهمیت انتخابات در حوزه داخلی و بین المللی و تأکید قانون اساسی بر این امر و فرمان امام خمینی (رحمت الله علیه) بر مسؤولیت پذیری آحاد مردم در انتخابات که می فرماید: "ملت اگر کنار بنشیند و اشخاصی که نقشه کشیده اند برای این مملکت از چپ و راست آنها وارد بشوند در مجلس، تمام مسؤولیت به عهده ی ملت است". (امام خمینی (رحمت الله علیه)، ۱۳۷ ج ۱۷). و بیانات روشن و صریح امام خامنه ای (مدظله العالی) که فرمودند معیار درانتخاب برگزیدن کسانی است که همت شان حفظ عزت و حرکت کشور در جهت انقلاب باشد امام خامنه ای (مدظله العالی) (۱۳۹۲، ۴۳). باعنایت به اینکه انتخابات ازجمله معیار تمایز نظام های مردم سالار از دیگر نظام هاست و از جهات مختلف: کیفیت برگزاری، نهاد مجری، مجریان، نظارت و ناظران و چگونگی اجرا و نظارت، همواره مورد توجه سیاست گذاران، قانونگذاران، مجریان قانون و شهروندان است، بنابراین در برگزاری انتخابات عناصر و عوامل متعددی نقش آفرینی می کنند که نقش و اهمیت هر عنصر و عامل تابع مقتضیات و ماهیت نظام انتخاباتی آن کشور است و هرکدام از این گزینه ها امکان دارد دارای ضعف هایی باشند که عدم دقت و بررسی آنها می تواند مضراتی برای کشور ایجاد کند. از جمله مسائل و مشکلاتی که اداره امور انتخابات ج.ا. با آن مواجهه است عبارتند از:

- عدم کنترل و نظارت بر وعده های خارج از اختیارات قانونی و هرگونه اقدام مغایر امنیت ملی نظیر تفرقه قومی و مذهبی توسط نامزدهای انتخاباتی در تبلیغات انتخاباتی؛

- عدم کنترل حمایت بیگانگان اعم از مالی و تبلیغاتی از برخی نامزدها و احزاب در روند انتخابات؛
- عدم وجود قانون و مقررات تعیین حدود و نوع هزینه‌ها و منابع مجاز و غیرمجاز انتخاباتی، شفاف‌سازی منابع و هزینه‌های انتخاباتی؛
- عدم وجود ابزار شناسایی اولیه توانایی و شایستگی داوطلبان در مرحله ثبت‌نام به شیوه‌های مناسب قانونی و متناسب با هر انتخابات؛

دغدغه اصلی محقق حول محور هدف اصلی تحقیق است که عبارت از ارائه الگوی راهبردی انتخابات، مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه است. محقق تلاش دارد که با در نظر گرفتن کلیه نظرات صاحب‌نظران و سایر مستندات با ارائه یک الگوی راهبردی انتخابات مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه به حل این مشکل پرداخته و به این مساله پاسخ دهد.

مبانی نظری و پیشینه شناسی تحقیق

۱- پیشینه تحقیق

با بررسی به عمل آمده تاکنون تحقیق مستقل و مستدل علمی و یا رساله و کتابی با عنوان هدف تحقیق حاضر که به راهبردهای اداره انتخابات بر اساس گفتمان ولایت فقیه پرداخته باشد، مشاهده نشده است؛ چرا که این تحقیق کار جدید و ملی در حوزه اداره امور انتخابات از منظر گفتمان ولایت فقیه است. اما در باره ضرورت بازنگری و دستیابی به ارایه راهبردهای جدید اداره نظام انتخابات کشور از طریق تدوین تجارب نظام بر مبنای نیازهای کشور مقالات متنوعی از منظر مختلف ارایه شده است که جنبه دانش‌افزایی آنها قابل انکار نیست و این حکایت از توجه متخصصین به بخش اداره انتخابات کشور دارد. به طوری که در پژوهشی که در سال ۱۳۹۴ صورت گرفت در راستای پاسخ به این سوال که علل و عوامل بروز چالش‌ها در زمان برگزاری انتخابات ریاست جمهوری ایران در چیست؟ و چگونه و با چه سازوکاری می‌توان از بروز این چالش‌ها پیشگیری کرد؟ نتایج آن نشان می‌دهد بررسی و آسیب‌شناسی نهاد مدیریت اجرایی انتخابات در ایران نشان‌دهنده این واقعیت است که تغییر بخشی و جزئی نظام انتخابات ایران در طی این چند دهه نتوانسته است جوابگوی دگرگونی‌های اجتماعی و سیاسی ناشی از میل به آزادی‌ها و مشارکت سیاسی مردم را پس از انقلاب اسلامی فراهم آورد (قیصری، ۱۳۹۴: ۱۰).

کاووس سیدامامی و همکاران در مقاله‌ای تحت عنوان عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس به این نتایج دست یافته‌اند که مشارکت در انتخابات و رأی

دادن از مؤلفه‌های اساسی رفتار سیاسی شهروندان به‌شمار می‌آید و انگیزه‌هایی چون تقویت انسجام ملی، پیروی از مقام رهبری، حمایت از نظام جمهوری اسلامی ایران و احساس تکلیف شرعی، رابطه معناداری با مشارکت انتخاباتی دارند؛ به عبارت دیگر، پاسخ‌دهندگانی که در بیشتر انتخابات رأی داده‌اند، انگیزه‌های مذکور را مهم‌ترین دلایل شرکت ذکر کرده‌اند (پژوهشنامه علوم سیاسی، ۱۳۹۸، ۱۴۶-۱۰۹).

هادی طحان و همکاران در مقاله‌ای تحت عنوان آسیب‌شناسی نظام حقوقی حاکم بر فرایندهای نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی در پرتو سیاست‌های کلی انتخابات به بررسی این نظام حقوقی پرداخته‌اند و به این نتایج دست یافته‌اند که با بررسی سیاست‌های کلی انتخابات، مشخص شد که قوانین حاکم بر نظارت، ایرادات و خلاهایی دارد که لازم است با ابتناء بر این سیاست‌ها، وضعیت موجود نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی بازنگری و اصلاح شود (فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، ۱۳۹۸، شماره ۴۵)

۲- مبانی نظری

راهبرد

راهبرد راهی است که ما را به هدف می‌رساند و مأموریت را محقق می‌سازد و به چشم‌انداز معنا می‌بخشد. راهبرد در مباحث مدیریت در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کاربرد بسیار متداولی دارد و به‌عنوان یکی از عناصر مهم مرتبط با مدیریت مطرح بوده و اساس تصمیم‌گیری‌های مدیریتی تلی می‌شود و مدیریت موفق در یک سازمان، شرکت و یا حتی یک کشور اغلب حاصل تدوین راهبردهای مناسب است (حسن بیگی، ۱۳۹۰: ۴۰).

انتخابات

انتخابات فرایندی است که طی آن مقامات اداری در سطوح ملی یا محلی با در نظر گرفتن ضوابط معین از طریق مراجعه به آرای شهروندان برگزیده می‌شوند (مهدوی راد، ۱۳۹۳: ۲).

اداره امور انتخابات

فرآیند انتخابات براساس قوانین و مقررات یا مجموعه‌ای از مقامات و نهادهای انتخاباتی مسئول برگزاری انتخابات است (مهدوی راد، ۱۳۹۳، ۱۸).

گفتمان ولایت فقیه در حوزه انتخابات:

گفتمان غالب جمهوری اسلامی ایران است که برپایه اندیشه‌ها، آراء، نظرات، رهنمودها و تدابیر حضرت امام خمینی (رحمته‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) شکل گرفته است و ریشه در آموزه‌های دینی و اسلام ناب محمدی (صلی‌الله علیه و آله و سلم) دارد و براساس اصل پیشرفته ولایت فقیه در تصمیم‌گیری‌ها و اداره امور کشور در حوزه امور انتخابات برای مسئولان و کارگزاران نظام هدایتگر بوده و تصمیم‌ها و انجام فعالیت‌ها را در همه سطوح، همسو، هماهنگ و هم‌افزا می‌نماید.

اداره امور انتخابات در جمهوری اسلامی ایران:

منظور از اداره انتخابات در جمهوری اسلامی ایران مجموعه تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های مدیریتی است که مسئولان و کارگزاران نظام ج.ا.ا. در حوزه پیش‌گفته در محورهای دکترین، اهداف، سیاست‌ها (ارکان جهت‌ساز) برنامه‌ریزی، هدایت، سازماندهی، هماهنگی، پیاده‌سازی و اجرا، نظارت، کنترل و ارزیابی (ابعاد مدیریتی) برای تحقق رسالت و اجرای مأموریت‌ها به انجام می‌رسانند.

الگوی راهبردی اداره امور انتخابات:

الگوی است که در آن ابعاد، مؤلفه‌ها، زیرمؤلفه‌ها، و روابط بین آنها در فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای اداره امور کشور در حوزه انتخابات تعریف شده و می‌تواند به‌عنوان الگوی مرجع و تصمیم‌پذیر در اداره حکومت در حوزه پیش‌گفته به‌کار گرفته است. در حقیقت الگوی مدیریت راهبردی به معنای مفهوم‌سازی داده‌ها (گذشته، حال و آینده) است که مبنایی را برای تعقیب فرآیند طرح ریزی و برنامه ریزی راهبردی فراهم می‌سازد.

انتخابات

از نظر اصطلاحی انتخابات مجموعه عملیاتی است که در جهت‌گزینه‌ش فرمانروایان و تعیین ناظرانی برای مهار کردن قدرت تدبیر شده است؛ از این دیدگاه انتخابات به معنای فنون‌گزینه‌ش و شیوه‌های مختلف تعیین زمامداران و نمایندگان است و ابزاری است که به‌وسیله آن می‌توان اراده شهروندان را در شکل‌گیری نهادهای سیاسی و تعیین متصدیان اعمال اقتدار سیاسی مداخله داد (شریعت پناهی، ۱۳۷۳: ۶۷۹)

در تعریف دیگری از انتخابات گفته شده است: «انتخابات گزینش فرمانروایان یا نمایندگان برای مجلس قانونگذاری توسط مردم است (عمید زنجانی، ۱۳۸۹: ۳۶۷). بنابراین آنچه از

مفهوم‌شناسی انتخابات برمی‌آید اینکه انتخابات عملی حقوقی - سیاسی از سوی شهروندان و امت در راستای مشارکت در حوزه قدرت است (هاشمی ۱۳۹۴: ۷).

مبانی انتخابات

مبانی شرعی انتخابات

ماهیت حکومت اسلامی بر پایه مشارکت مردم و مشورت با آنان است. قرآن کریم می‌فرماید: **وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ** (شوری: ۳۸) آیت الله معرفت در تفسیر آیه می‌نویسد: «مقصود از «امر» شئون سیاسی و اداری کشور و امت است (معرفت، ۱۳۸۳: ۹۵).

مبانی عقلی انتخابات

انتخابات شیوه عقلانی مشارکت مردم در سرنوشت سیاسی است. در آموزه‌های دینی نیز شارع مقدس رویه‌های عقلانی را تأیید کرده است. دستورها و اوامر شرع نیز براساس مصالح و مفاسد است و به عقیده یکی از اندیشمندان مسلمان: «اگر عقلا براساس مصالح حکم به حسن یک امر نمایند، عدم نهی و زجر شارع را کشف می‌کنیم، چندان مخالفی وجود ندارد (سجادی، ۱۳۸۲: ۱۸۲) بنابراین، انتخابات پدیده عقلانی است که آموزه‌های دینی آن را تأیید می‌کنند و یا دست‌کم تباینی با آن ندارند.

نظام و مبانی حقوقی حاکم بر انتخابات

برگزاری انتخابات برای گزینش تصمیم‌سازان در سطوح مختلف ملی و منطقه‌ای به راهکاری یگانه برای تحقق حاکمیت ملی و مردم‌سالاری جهت تمشیت امور کلان هر جامعه و مدیریت تضادها و اختلاف سلیق اقلشار گوناگون آن تبدیل شده است. به لحاظ حقوقی و فنی امر حساس «حوزه‌بندی انتخاباتی» که به معنای تقسیم سرزمین و جمعیت یک کشور به حوزه‌های انتخاباتی مختلف برای ایجاد تناسب بین شمار نمایندگان و جمعیت کشور است، در پرتو رعایت اصولی حقوقی همچون استقلال و بی‌طرفی مقام تصمیم‌گیر در حوزه‌بندی انتخاباتی، برابری اعتبار و ارزش آرای شهروندان، نمایندگی، عدم تبعیض، شفافیت فرایند حوزه‌بندی و مشارکت موثر در انتخابات، زمینه برگزاری انتخاباتی سالم و عادلانه را فراهم خواهد ساخت. به طوری که راهبردهای مذکور در اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران نیز هدفی جز این ندارند که در صورت حرکت شتابان‌تر در مسیر تحقق این راهکارها نقاط ضعف موجود در عرصه عمل همچون حوزه‌بندی‌های جانبدارانه نیز مرتفع خواهند شد (غمامی، ۱۴۰۰: ۳۵).

اداره انتخابات

ترسیم اصول و مبانی نظری انتخابات و وضع قوانین و مقررات نمی‌تواند حقوق و آزادی‌های سیاسی شهروندان را برای مشارکت فعال در اداره امور کشور و برگزاری انتخابات واقعی تضمین کند، بلکه باید اداره و مدیریت اثربخش را بدان افزود.

منظور از اداره انتخابات برگزاری فرآیند انتخابات براساس قوانین و مقررات یا مجموعه‌ای از مقامات و نهادهای انتخاباتی مسئول برگزاری انتخابات است. به‌طور کلی هدف از اداره انتخابات قاعده‌مند کردن و نظم‌بخشی یکپارچه برای برگزاری انتخابات برای تحقق حقوق و آزادی‌های سیاسی و انتخاباتی شهروندان و پیشبرد اهداف دمکراتیک در جامعه است (پستور^۱، ۱۹۹۹: ۱۰).

مطالعات تطبیقی اداره انتخابات

با توجه به ساختار سیاسی و اداری کشورها اداره انتخابات تفاوت دارد؛ به‌طوری‌که هر کشور در چهارچوب قوانین و مقررات موضوعه خود می‌تواند یکی از الگوهای ساختاری زیر را داشته باشد:

الف. الگوی مستقل: الگوی مستقل مدیریت انتخابات در کشورهایی رایج است که هیئت مدیره برگزاری انتخابات از نظر نهادی مستقل از قوه مجریه هستند و اعضای آن کارمندان قوه اجرایی نیستند. در این الگو، هیئت مدیره انتخابات، استقلال مالی داشته و در برابر قوه مجریه و نهادهای آن پاسخگو نیستند و ممکن است در برابر مجلس قانونگذاری، قوه قضائیه یا رئیس کشور مسئول باشند. مدیریت انتخابات در کشورهای ارمنستان، بوسنی و هرزگوین، بورکینافاسو، کانادا، کاستاریکا، استونی، گرجستان، هندوستان، اندونزی، هلند، نیجریه، آفریقای جنوبی و مائوریتوس، لیبیا، اروگوئه و تایلند در قالب این الگو جای می‌گیرند.

مهم‌ترین ویژگی‌های این الگو عبارت است از: ۱) مستقل بودن از قوه مجریه از لحاظ سازمانی؛ ۲) انجام وظایف به‌طور کامل با پذیرش مسئولیت تام؛ ۳) اتخاذ خط‌مشی در چهارچوب قانون به‌طور مستقل؛ ۴) بهره‌مندی از نیروی انسانی خارج از قوای حکومتی؛ ۵) امنیت و مصونیت شغلی اعضا؛ ۶) داشتن استقلال مالی و بودجه‌ای؛ ۷) استقلال در تأمین پرسنل؛ ۸) داشتن شخصیت حقوقی؛ ۹) پاسخگویی به قوه مقننه، قضائیه و رئیس کشور؛ ۱۰) تنظیم چارچوب

۱. pestor

قانونی و اصلاحات لازم انتخاباتی؛ ۱۱) صلاحیت استخدام کارکنان و سازماندهی تشکیلات؛ ۱۲) اعضای غیرحزبی و غیرسیاسی؛ ۱۳) دوره و مدت خدمت معین و مقرر شده؛ و ۱۴) امکان انتخاب کارکنان از میان مستخدمین عمومی (وال^۱، ۲۰۰۶: ۱۴۵).

ب. الگوی حکومتی: در برخی دیگر از کشورها انتخابات توسط یک وزارتخانه - عمدتاً وزارت کشور - که بخشی از قوه مجریه است، برگزار می‌شود. هیئت مدیره انتخابات در این الگو، استقلال مالی نداشته و رئیس و اعضای آن در برابر وزیر مربوط یا کابینه دولت مسئولند؛ مدیریت انتخابات در کشورهای دانمارک، سنگاپور، سوئیس، آمریکا و انگلستان در قالب این الگو جای می‌گیرند.

مهم‌ترین ویژگی‌های این الگو عبارتند از: ۱) قرار گرفتن در سازمان تشکیلاتی قوه مجریه؛ ۲) انجام وظیفه تحت نظارت و هدایت قوه مجریه؛ ۳) پاسخگویی در خصوص مسایل مالی، اداری و سیاسی به قوه مجریه؛ ۴) محدودیت اختیارات در اجرای انتخابات؛ ۵) برگزاری انتخابات با همکاری سایر سازمان‌های دولتی؛ ۶) تحت نظارت و فرمان وزارت کشور یا خدمات عمومی و داخلی؛ ۷) اختلاط و داشتن ردیف بودجه آنها در بودجه دولت؛ ۸) کارکنان آن متشکل از مستخدمین دولتی؛ ۹) امکان داشتن عناوین یک مقام یا نهاد انتخاباتی؛ ۱۰) تقسیم کار و مسئولیت با سایر مقامات محلی و مرکزی؛ ۱۱) انتصاب اعضا و دبیر توسط قوه مجریه یا مقام عالی دولت؛ و ۱۲) استفاده از پرسنل خارج از مستخدمین دولتی به‌طور موقت.

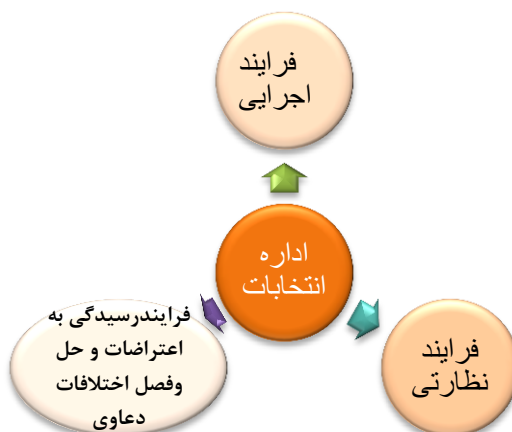
ج. الگوی ترکیبی: در این الگو ساختار مدیریت انتخابات دو ساختاری است بدین‌گونه که یک ساختار سیاسی و سیاست‌گذاری با ویژگی نظارتی و مستقل از قوه مجریه و یک ساختار اجرایی در سازمان دولتی یا محلی، شکل می‌گیرد؛ عبارت دیگر در این الگو اجرای انتخابات به عهده ساختار حکومتی و نظارت بر عهده ساختار مستقل است. مدیریت انتخابات در کشورهای فرانسه، ژاپن، اسپانیا، مالی و سنگال در قالب این الگو جای می‌گیرند (مهدوی راد، ۱۳۹۳: ۲۰).

با بررسی فرآیند برگزاری در انواع انتخابات در ایران، علاوه بر تفکیک وظایف در نهادهای مختلف، مردم نیز در نظام اجرایی انتخابات نقش‌آفرین هستند؛ به تعبیر دیگر با وجود شورای نگهبان و وزارت کشور که هر یک نظارت و اجرای انتخابات را بر عهده دارند در زیرمجموعه‌های این دو نهاد برای حضور و همراهی هرچه بیشتر مردم در انتخابات ساز و کارهایی در قوانین

انتخاباتی ایران تعیین شده است؛ از جمله هیئت نظارت مرکزی شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری را دو نفر از اعضای این شورا و پنج نفر دیگر از افراد مسلمان، مطلع، مورد اعتماد و دارای حسن سابقه به انتخاب شورای نگهبان تشکیل می‌دهند و یا هیئت‌های اجرایی مرکزی و هیئت‌های اجرایی شهرستان‌ها که بازوی اصلی وزارت کشور در برگزاری انتخابات در کشور هستند با تمهیداتی از افراد معتمد محلی تشکیل می‌شود. در سایر کشورها چنین وضعیتی در مدیریت اجرایی انتخابات صرفاً در فرانسه دیده می‌شود (گلشن پژوه، ۱۳۸۸: ۹۰).

نحوه برگزاری انتخابات در ایران

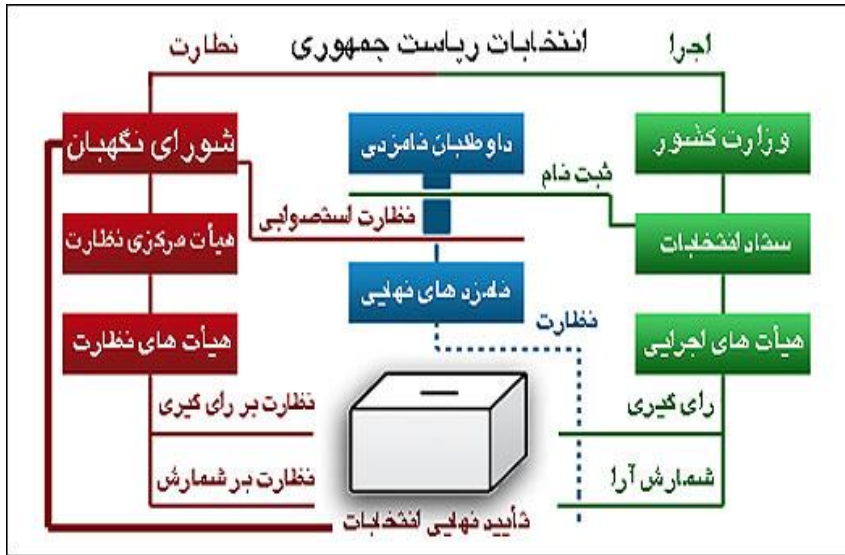
مراحل سه‌گانه مدیریت اجرایی، مدیریت نظارتی و رسیدگی به شکایات و حل و فصل دعاوی کاندیداها در قانون انتخابات جمهوری اسلامی ایران وجود دارد که محورهای مذکور را به اختصار مورد بررسی قرار می‌دهد:

شکل ۱: مراحل سه‌گانه مدیریت اجرایی، مدیریت نظارتی و رسیدگی به شکایات

فرایند اجرایی انتخابات

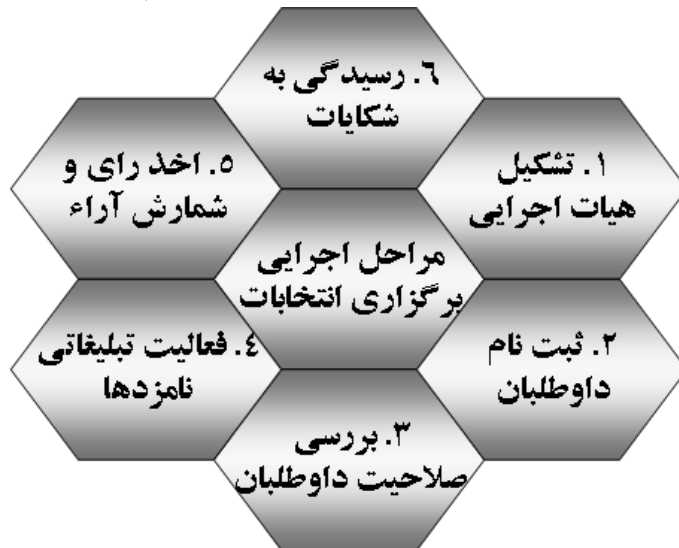
همان‌گونه که از ظاهر این عبارت مشاهده می‌شود، واژه یا اصطلاحی ترکیبی از انتخابات و مدیریت است؛ با اتکای به این تعریف، می‌توان مدیریت انتخابات را مجموعه تمهیدات و اقداماتی دانست که شامل برنامه‌ریزی، سازماندهی، نظارت و کنترل، هدایت و تصمیم‌گیری و انگیزش که به عهده شورای نگهبان و وزارت کشور و استانداری‌ها و فرمانداری‌ها و بخش‌داری‌ها است.

نمودار ۱۰ مدیریت اجرایی و نظارتی انتخابات در ایران (منبع: نگارنده)

فرایند اجرایی و نظارتی انتخابات ریاست جمهوری

دیده می شود: ۲. برگزاری هر انتخابات در ایران دارای شش مرحله مهم و اساسی است که در نمودار

نمودار ۲. فرایند اجرایی و نظارتی انتخابات در ایران (منبع: نگارنده)

مراحل اجرایی انتخابات

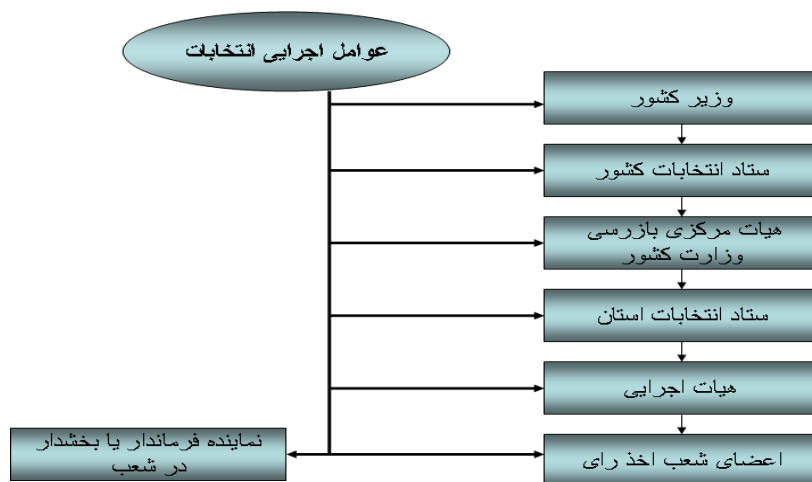
مقامات یا نهادهای انتخاب شونده

ساختار انتخابات در ایران از دو روش عمده بهره می‌گیرد:

- ۱) انتخابات مستقیم که در انتخاب اعضای مجلس شورای اسلامی، مجلس خبرگان رهبری و اعضای شوراهای اسلامی شهر و روستا و رئیس جمهور اعمال می‌شود؛
- ۲) انتخابات غیر مستقیم که برای انتخاب مقام رهبری در نظر گرفته شده است (عمید زنجانی و موسی‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۸۰-۳۷۶).

عوامل اجرایی انتخابات

به‌طور کلی مدیریت اجرایی برای برگزاری فرایند انتخابات مطابق قوانین و مقررات یا مجموعه‌ای از مقامات و نهادهای انتخاباتی مسئول برگزاری و انجام فرایند انتخابات که در جمهوری اسلامی شامل عناصر هفت‌گانه زیر است (پرتال خبری وزارت کشور. کلیات انتخابات مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۸)

نمودار ۴. عوامل مدیریت اجرایی انتخابات در ج.ا.ا (پرتال خبری وزارت کشور، ۱۳۹۸)

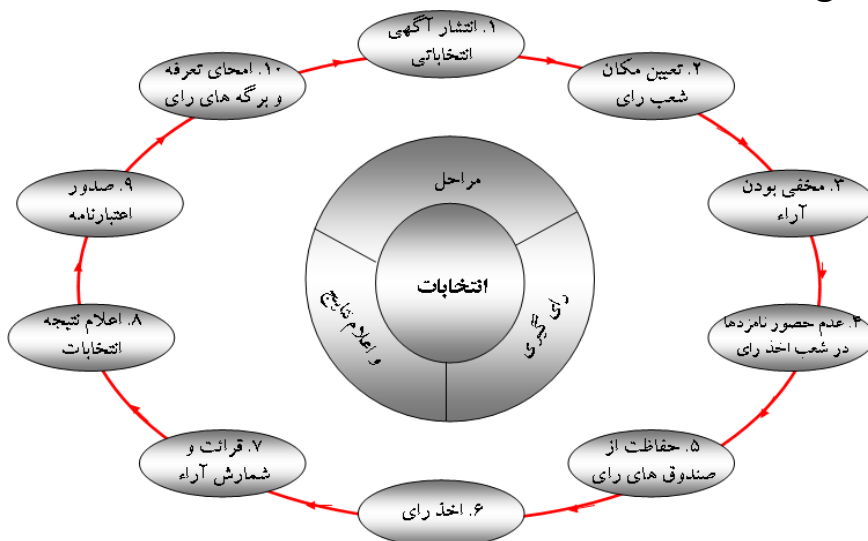
وزیر کشور

وزارت کشور مأمور اجرای انتخابات مجلس شورای اسلامی بوده و مسئول حسن جریان انتخابات است؛ بنابراین براساس ماده مذکور مسئول مستقیم اجرای هر انتخابات عمومی در کشور، شخص وزیر کشور است که انتخابات را با همکاری مجریان و مسئولین محلی در این تشکیلات به انجام می‌رساند (ماده ۲۵ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی).

رای‌گیری در انتخابات

یکی از مراحل اجرایی انتخابات مرحله رای‌گیری است، رأی یک عمل تشریفاتی و حقوقی را که شهروندان با انجام آن، طبق ضوابط و شرایط قانونی به‌گزینه‌ش نماینده یا نمایندگان می‌پردازند، می‌گویند. بدین‌منظور رأی‌دهندگان با انتخاب نماینده یا نمایندگان در اداره سیاسی جامعه خود مشارکت می‌کنند که در این خصوص در قرن ۱۸ دو نظام اندیشه‌ای متفاوت در برابر هم قرار گرفت. دسته‌ای اعتقاد داشتند رأی دادن حق افراد و شهروندان است و دسته‌ای دیگر رأی دادن را یک عمل اجتماعی و یا یک تکلیف از سوی شهروندان تعبیر می‌کردند (قاضی، ۱۳۶۸: ۹۰).

مرحله رأی‌گیری یکی از مرحله مهم انتخابات است؛ به‌طوری‌که سرنوشت کاندیدا پس از اعلام نتایج مشخص می‌شود.

نمودار ۵. مراحل رای‌گیری انتخابات مجلس شورای اسلامی در ایران (پرتال خبری وزارت کشور، ۱۳۹۸)

عوامل نظارتی انتخابات

نظارت از لحاظ لغوی؛ به معنای مراقبت در اجرای امور آمده است و ناظر کسی است که مراقب به اجرای یک امر باشد (معین، ذیل کلمات نظارت) در اصطلاح نیز به شخصی گویند که عمل یا اعمال نماینده، شخص یا اشخاص را مورد توجه قرار می‌دهد و صحت و سقم آن عمل یا اعمال را با مقیاس معینی که مشهود است، می‌سنجد (جعفری لنگرودی، ۱۳۹۷: ۷۰۶). بنابراین از نظر اصطلاحی، نظارت سازوکاری است در جهات انطباق تصمیمات و اقدامات اتخاذ شده با اصول و موازین برتر اخلاقی و حقوقی و اطمینان از درستی یا نادرستی آنها.

نظارت در انتخابات جمهوری اسلامی ایران

در نظام انتخابات جمهوری اسلامی ایران محورهای نظارت به چهار دسته تقسیم می‌شود که عبارتند از:

۱. نظارت شورای نگهبان و مراجع تحت سرپرستی آن
۲. نظارت مراجع اجرایی وابسته به وزارت کشور (در بند سوم عوامل اجرایی توضیح داده شد)
۳. نظارت نامزدها و شهروندان شرکت‌کننده در انتخابات
۴. نظارت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در انتخابات شوراها

جایگاه شورای نگهبان و وظایف آن به عنوان نهاد ناظر

یکی از نهادهای مهم و تعیین کننده در نظام جمهوری اسلامی ایران، نهاد شورای نگهبان است. در اصول متعدد قانون اساسی درباره جایگاه و اختیارات آن به صراحت سخن رفته است. در اصل ۹۱ قانون اساسی، شورای نگهبان به عنوان پاسدار اسلام و قانون اساسی معرفی شده است. در اصل ۹۳ قانون اساسی آمده است که مجلس شورای اسلامی بدون وجود شورای نگهبان اعتبار قانونی ندارد و بر اساس اصل ۶۹ مجلس نمی‌تواند بدون حضور شورای نگهبان در جلسات غیرعلنی مصوبه ای داشته باشد (اصول ۷۲، ۹۱، ۹۴، ۹۶).

ماده ۷۴- به منظور نظارت بر امر انتخابات شوراهای اسلامی کشوری در هر استان، هیأت عالی نظارت استان مرکب از سه نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی آن استان به تعیین هیأت مرکزی نظارت تشکیل می‌گردد (قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۷۰/۲/۳)

فرایند رسیدگی به اعتراضات در انتخابات مجلس شورای اسلامی

به اعتراضات و شکایات انتخاباتی نامزدهای مجلس شورای اسلامی براساس مواد فصل هشتم قانون انتخابات رسیدگی می‌شود. مطابق ماده ۶۸ قانون یاد شده، هیأت‌های اجرایی مراکز حوزه‌های انتخابیه موظف هستند از تاریخ تشکیل هیأت اجرایی تا دو روز پس از اعلام نتیجه اخذ رای انتخابات، شکایات واصله را بپذیرند و حداکثر ظرف هفت روز از تاریخ دریافت شکایات در جلسه مشترک هیأت‌های اجرایی و نظارت حوزه انتخابیه به آنها رسیدگی نمایند (خبرگزاری مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۰/۱۲/۱۳).

روش‌شناسی تحقیق

روش نظریه‌مبنایی یکی از راهکارهای پژوهش کیفی است. سه عنصر اصلی روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، مفاهیم، مقوله‌ها و قضیه‌ها هستند (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸). در روش نظریه‌مبنایی این عناصر بدین ترتیب به وجود می‌آیند که ابتدا سؤال پژوهش مطرح می‌شود و سپس برای پاسخ به این سؤال، داده‌های لازم جمع‌آوری می‌شود. داده‌هایی که از منابع اطلاعاتی (مصاحبه، اسناد و مدارک و...) به دست می‌آید در قالب جداولی سیر تکاملی خود را طی می‌کنند بدین ترتیب که ابتدا نکات کلیدی داده‌ها احصا و برای هر نکته یک کد معین می‌شود؛ سپس با مقایسه کدها، چند نکته که اشاره به یک جنبه مشترک پدیده مورد بررسی دارند، عنوان یک «مفهوم» را به خود می‌گیرند. آنگاه چند مفهوم یک «مقوله» و چند مقوله به کمک قضایایی در قالب یک «نظریه» متجلی می‌شود (چارمز، ۱۹۸۳: ۱۸۶).

برای شروع کار فایل الکترونیکی فرمایشات امام و بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری در خصوص انتخابات را وارد نرم افزار کرده و به تحلیل محتوای آنها پرداختیم؛ یعنی مطابق فرایند نظریه‌مبنایی ابتدا مفاهیم و مقوله‌ها مشخص شد و سپس به کشف روابط بین آنها اقدام گردید.

فرمایشات امام خمینی (رحمت الله علیه) و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در رابطه با انتخابات در سه محور (دکترین، سیاست‌گذاری و هدفگذاری) بر اساس تعاریف و دیدگاه‌های نظریه‌پردازان رشته مدیریت و با توجه به مراحل فرایند داده‌بنیاد مورد تحلیل قرار گرفته است (جداول ۱ الی ۲).

از آنجایی که کدگذاری در نظریه‌مبنایی خود نوعی تحلیل محتوا است، برای تحلیل دقیق محتوا از نرم‌افزار Maxqda^{۱۲} استفاده شد. بنابراین کلیه داده‌های مرتبط با اداره انتخابات در

گفتمان ولایت فقیه و قانون اساسی ابتدا وارد نرم افزار شد و سپس با کدگذاری انتخابی و کدگذاری محوری نسبت به تعیین مولفه‌ها و مقوله‌ها و مضامین اقدام گردید.

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف: یافته‌های تحقیق

در راستای تجزیه و تحلیل به عمل آمده جداول شماره ۱ الی ۲ که شامل کدهای باز حاصل از تحلیل محتوای فرمایشات و مکتوبات امام خمینی (رحمت الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در رابطه با انتخابات در سه محور (دکترین، سیاست‌گذاری و هدف‌گذاری) بر اساس تعاریف و دیدگاه‌های نظریه‌پردازان رشته مدیریت و با توجه به مراحل فرایند داده‌بنیاد به شرح ذیل ارائه می‌شود:

جدول ۱. مفاهیم یا کدهای باز حاصل از تحلیل محتوای فرمایشات و مکتوبات امام خمینی (رحمت الله علیه)

مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
از انحصار در آوردن انتخابات	همان طوری که مکرر من عرض کرده‌ام و سایرین هم گفته‌اند، انتخابات در انحصار هیچ کس نیست، نه در انحصار روحانین است، نه در انحصار احزاب است، نه در انحصار گروه‌هاست
از سرمایه‌داران و صدرنشینان غرق در شهوات نباشند	نه از سرمایه‌داران و زمین‌خواران و صدرنشینان مرفه و غرق در لذات و شهوات
انتخاب با بصیرت و تحقیق	در هر حال، مردم با بصیرت و درایت و تحقیق کاندیداها را شناسایی کرده، و به سوابق و روحیات و خصوصیات دینی - سیاسی نامزدهای انتخاباتی توجه نمایند.
انجام وظایف اسلامی و ملی با کمال دقت	از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسلهای آینده، که با کمال دقت و قدرت وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند
ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان	همه ملت در رأی دادن شرکت کنند.
براساس قانون	یعنی مردم احساس بکنند به اینکه مسأله انتخابات به آن طوری که قانون انتخابات گفته است
برخورداری از تحصیلات و اطلاع از مسائل روز و سیاستهای اسلامی	اشخاص تحصیلکرده و مطلع بر مسائل روز و سیاست‌های اسلامی
برگزاری انتخابات آزاد	این انتخابات ان شاء الله [طوری] باشد که برای نمونه و در طول تاریخ مشروطیت - آلاً بعضی؛ آلاً یک کمی - نمونه باشد که یک انتخابات آزاد

مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
پیگیری شکایات از مسیر قانونی	خوب شکایتشان را رسیدگی می‌کنند. هیاهو درست کردن، جز اینکه دامن‌زدن به این است که خیانتکارها راهشان باز بشود، چیز دیگری نیست
تبلیغات انتخاباتی در چارچوب اخلاق اسلامی	تبلیغات انتخاباتی شما در چهارچوب تعالیم و اخلاق عالی‌ه اسلام انجام شود.
تبلیغات انتخاباتی در چارچوب اخلاق اسلامی	از کارهایی که با شئون اسلام منافات دارد جلوگیری گردد.
تعهد به اسلام و مصالح کشور	امید است که با تعهد آنان به اسلام و مصالح کشور جلوگیری از هر انحراف بشود.
جاوگیری از تاثیرگذاری بر رای جوانان	در قشری از ملت و جوانان پاکدل تأثیر کند و آرای مقدس خود را به کسانی که به نفع اجانب و با اسلام و جمهوری اسلامی مخالفت اساسی دارند، بدهند.
جاوگیری از نزاع و تفرقه	جاوگیری از نزاع و تفرقه
رای ندادن به افراد منحرف	باید به اشخاصی که احتمال انحراف در آنان می‌رود رأی ندهند - چه احتمال انحراف عقیدتی، اعمالی و یا اخلاقی - که به چنین اشخاص اعتماد نمی‌شود کرد و رأی به آنان موجب مسئولیت خواهد بود.
رد کردن اعتبارنامه وکلای منحرف	از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این عصر و عصرهای آینده می‌خواهم که اگر خدای نخواستہ عناصر منحرفی با دسیسه و بازی سیاسی وکالت خود را به مردم تحمیل نمودند، مجلس اعتبارنامه آنان را رد کنند و نگذارند حتی یک عنصر خرابکار وابسته به مجلس راه یابد.
رعایت ضوابط در انتخابات	اشخاصی که انتخاب می‌کنند روی ضوابطی باشد که اعتبار می‌شود.
رفع گرفتاری‌ها و محرومیت‌ها	فکر مسائل اصلی و کلیدی کشور باشند و بر اساس اسلام عزیز در کمیسیون‌ها با طرح قوانین و لوایح به سمتی حرکت کنند که مشکلات اساسی کشور مرتفع و سیاست‌های زیر بنایی کشور در امور فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی و سیاسی در راستای کمک به محرومین و رفع استضعاف، مدون و به مورد اجرا درآید.
روشنفکر	روشنفکر
سپردن سرنوشت کشور به دست مردم	انتخابات برای تأثیر سرنوشت شما ملت است.
سپردن صندوق‌ها به افراد امین	نظارت باشد بر صندوق‌ها به طوری که هیچ کس نتواند خیانت کند. صندوق‌ها، دست امین‌ها باشد.
عدم استفاده از کاندیداها به عنوان	ستادهای نماز جمعه در سراسر کشور حق ندارند از کسانی که می‌خواهند

مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
سخنران قبل از خطبه‌ها	خود را کاندیدای نمایندگی مجلس شورای اسلامی بنمایند به عنوان سخنران قبل از خطبه‌ها استفاده نمایند.
عدم انتقاد از مردم در صورت شکست	اگر شما شکست خوردید، نباید بگویید ملت ایران همه‌شان خلاف کرده‌اند.
عدم تأثیرپذیری از قدرتها	از شورای محترم نگهبان می‌خواهم، که با کمال دقت و قدرت وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند
عدم تحمیل افراد خاص به مردم	حالا شما که می‌خواهید در این انتخابات البته نظارت کنید، شما باید توجه کنید که این رژیم، رژیم انسانی - اسلامی است؛ رژیم طاغوتی نیست.
عدم توهین به دیگران	باید سعی شود تا خدای ناکرده به کسی توهین نگردد.
عدم گرایش به سوی غرب یا شرق	غیر منحرف از صراط مستقیم - به سوی غرب یا شرق -
غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر	غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر
محقق دانستن همه مردم در انتخاب	دانشگاهیها بدانند این را که همان طوری که یک مجتهد در سرنوشت خودش باید دخالت کند، یک دانشجوی جوان هم باید در سرنوشت خودش دخالت کند. این یک توطئه‌ای است برای اینکه شما جوان‌ها را مایوس کنند.
مردم پسند بودن انتخابات	بنابراین، توجه به اینکه انتخابات جوری باشد که مردم پسند باشد، نه جوری باشد که فرض کن خان‌پسند باشد، ما او را می‌خواهیم.
مشارکت در انتخابات با انگیزه الهی	آن کسی که می‌خواهد در انتخابات شرکت کند و کاندیدا می‌شود، آن کسی که تبلیغ می‌کند برای خودش یا برای غیر، این آزمایش‌اش همان جاست. تویی که فعالیت می‌کنی و تبلیغ می‌کنی برای انتخابات، تبلیغ خودت را می‌کنی یا تبلیغ برای اسلام می‌کنی؟
مشارکت زنان	در ایران، خانم‌ها همان طوری که مردها فعالیت می‌کنند برای انتخابات، خانم‌ها هم باید فعالیت بکنند برای اینکه فرقی ما بین شما و دیگران در سرنوشتان نیست. لهمذا باید شما خانم‌ها یک نقش بسیار فعال داشته باشید که خدای نخواست، مجلس یک مجلسی نشود که به واسطه ورود بعض عناصر غیر صالح بتدریج کشانده بشود به طرف شرق یا به غرب.
مشورت با علما و روحانیون	در تعیین رئیس جمهور و کلاهی مجلس با طبقه تحصیل کرده متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر و اشتها به تقوا و تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی مشورت

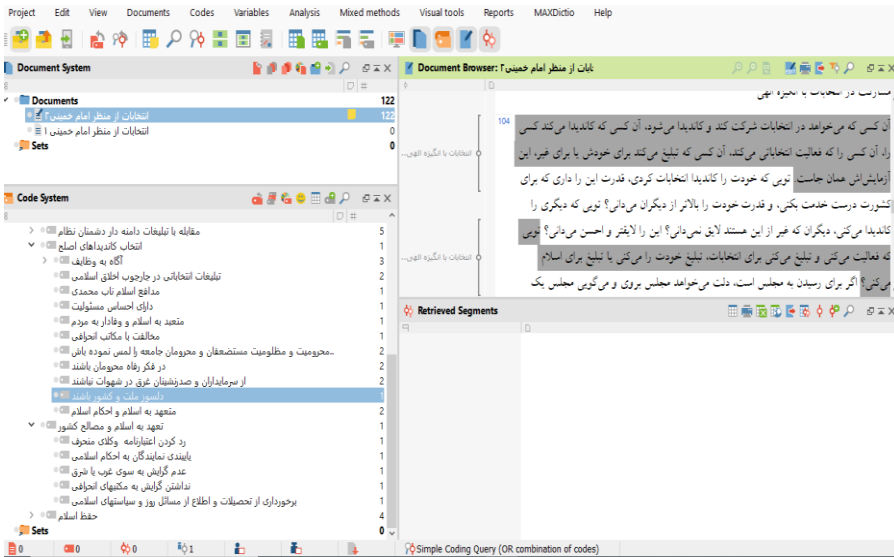
مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
	نمود.
مشورت با قشر تحصیل کرده	در تعیین رئیس جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیل کرده متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استعمارگر و اشتها به تقوا و تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی مشورت نمود.
مقابله با تقلب	همه‌تان موظفید به اینکه در این امر دقت کنید که خوب انجام بگیرد؛ مبدا یک وقت خدای نخواستہ، یک تقلبی در کار بیاید.
مقابله با دلسرد کردن جوانان	جوانان عزیز ما که به همت والای خود نهضت اسلامی را پیش برده‌اند، نباید در این مرحله نهایی سردی و سستی از خود نشان دهند و تحت تأثیر این شایعه‌ها از شرکت در این امر حیاتی اسلامی خودداری کنند.
نومید کردن دشمنان نظام بویژه آمریکا	با شرکت عمومی خود در انتخابات، قطع امید دشمنان جمهوری اسلامی و وابستگان به رژیم منحط سابق و هواخواهان آن، خصوصاً دولت امریکای ستمکار را بنمایید.

جدول ۲. مفاهیم یا کدهای باز حاصل از تحلیل محتوای فرمایشات و مکتوبات امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
جایگاه انتخابات در جمهوری اسلامی ایران	انتخابات ریاست جمهوری، انتخابات مجلس شورای اسلامی، انتخابات خبرگان تعیین رهبری، و انتخابات شورای شهر جزو افتخارات ملت ایران، جزو افتخارات اسلام، و جزو افتخارات شخص امام است.
انتخابات مامبنای مردم‌سالاری دینی	مبنای مردم‌سالاری دینی با مبنای دمکراسی غربی متفاوت است. مردم‌سالاری دینی که مبنای انتخابات ماست، این از افتخارات ماست؛ این را باید حفظ کرد.
نقش مردم در نظام جمهوری اسلامی ایران (انتخابات)	در کشور ما، انقلاب از روز اول، همه‌نقش‌ها در همه‌امور را به مردم داده است. یعنی مجلس را که محل قانونگذاری است مردم تشکیل می‌دهند و نمایندگان مردم به آنجا می‌روند.
ممنوعیت انحصار در انتخابات	هیچکس هم حق ندارد نماینده‌ای را به مردم تحمیل کند. یک نفر نماینده هم از این دویست و هفتاد نفر، بدون آرای مردم به مجلس نمی‌آید.
انتخابات غیر حزبی	در ایران، یکایک کسانی که کاغذ رأی را در صندوق می‌اندازند، آن شخص را می‌شناسند و به‌عنوان رئیس جمهور به او رأی می‌دهند... نتیجه این است

مفاهیم	بخش‌های بازیابی شده از متن
	که نظام، نظام مستحکمی است.
واقعیت انتخابات چیست	جمع شدن آراء زیاد در اصل انتخابات، مهم است. این، در واقع رأی به استقلال کشور و رأی به تبعیت از نظام و همراهی با رهبری است.
انتخابات وظیفه ملی	حضور مردم در صحنه‌ها باید به گونه‌ای باشد که مشت محکمی به سینه دشمنان کوبیده شود.
انتخابات امتحان الهی و ادای دین شرعی، و ملی	عمده این است که انسان بتواند از امتحان الهی سربلند بیرون آید. من از همه ملت ایران می‌خواهم که به امید خدا و با توکل به پروردگار، همین احساس مسؤولیت را تا هنگام رفتن به پای صندوق‌های رأی و انداختن رأیشان در داخل صندوق حفظ کنند.
انتخابات حق و تکلیف	در حقیقت انتخابات و حضور مردم در صحنه انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس و یا سایر انتخاب‌هایی که می‌کنند، هم حق مردم است، هم تکلیفی بر دوش آنهاست. در نظام اسلامی، مردم تعیین‌کننده‌اند.
انتخابات باید آزاد باشد	با حضور مردم، با اراده‌ی مردم، با آزادی کامل مردم و انتخاب آزادانه آنها انجام بگیرد، نظام اسلامی می‌تواند مطمئن باشد که در جهت آرزوها و هدف‌های خود در حرکت است. این، نقش انتخابات و شأن والای انتخابات است.
تاثیر کمیت و کیفیت در انتخابات	ان شاءالله عدد بالایی از مردم در این امتحان الهی شرکت بکنند و دین خودشان را به کشور و انقلاب ادا کنند و سهم خویش را در آینده‌کشور ایفا نمایند؛ این، آن چیزی است که دشمن را مأیوس خواهد کرد. جمع شدن آرای زیاد در اصل انتخابات، مهم است.
انتخابات و تقابل با دشمنان	امروز تبلیغات دشمنان سوگندخورده این ملت متوجه این است که این انتخابات را کمرنگ و بی رونق کند. معنای کار آنها چیست؟ از انتخابات شما ضرر می‌بینند؛ اما حقیقت این است که از اصل انتخابات ناراحت‌اند و نمی‌خواهند انتخابات پُرشوری در این کشور اتفاق بیفتد.

کدگذاری محوری

Document name	Code	Preview
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	اهداف تعهد به اسلام و مصالح کشور	امید است که با تعهد آنان به اسلام و مصالح کشور جلوگیری از هر آن
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	اهداف تعهد به اسلام و مصالح کشور عدم گرایش به سوی غرب یا شرق	غیر منحرف از صراط مستقیم- به سوی غرب یا شرق بدون گرایش به مکشهای انحرافی
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	اهداف تعهد به اسلام و مصالح کشور نداشتن گرایش به مکشهای انحرافی	انتخابی متصل کرده و مطلع بر مسائل روز و سیاستهای اسلامی
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان بی تفاوت نبودن روحان	به جامعه معزوم روحانیت خصوصاً مراجع معظم، وصیت می‌کند که خود را همه دیدید و نسل آتی خواهد شنید که دست سیاست‌بازان بی‌پوش و غ
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان	اکون که بحمد الله تعالی موانع رفع گردیده و فضای آزاد برای دح
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	اهداف تعهد به اسلام و مصالح کشور آرد کردن اعتبارنامه وکلای منحرف	از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این عصر و عصرهای آینده می‌خو
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	اهداف تعهد به اسلام و مصالح کشور بایسندی نمایندگان به احکام اسلا	و از همه نمایندگان خواستارم که با کمال حسن نیت و برادری با هم م
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها نظارت بر انتخابات انجام وظایف اسلامی و ملی با کمال دقت	از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها نظارت بر انتخابات عدم تأخیرپذیری از قدرتها	از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	وصیت من به ملت شریف آن است که در تمام انتخابات، چه انتخاب رئیس
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان اراعتاب ضوابط در انتخاب	اشخاصی که انتخاب می‌کنند روی ضوابطی باشند که اعتبار می‌شود
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	در تعیین رئیس جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیل کرده منعهد و روشن
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	با تقوا
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	متعهد به جمهوری اسلامی
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	در تعیین رئیس جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیل کرده منعهد و روشن
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	روشنفکر
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	با اطلاع از مجاری امور
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	اشتهار به تقوا
انتخابات از منظر امام خمینی ۲	سیاستها ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان به صحنه آوردن همه م	تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی

Code System	517
سیاستها	0
جلوگیری از نزاع و تفرقه	4
نظارت بر انتخابات	10
ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان	55
عدم غفلت از توطئه دشمنان	41
حفظ حرمت رد صلاحیت شدگان	0
حفظ سلامت و امنیت انتخابات	11
عدم دخالت در انتخابات	2
پایبندی به قانون و شرع	32
همکاری و هماهنگی بین دستگاههای نظارتی	10
تبدیل فضای کشور به فضای شوق و علاقمندی به انتخابات	9
دکترین	0
سپردن سرنوشت کشور به دست مردم	12
مشارکت در انتخابات با انگیزه الهی	10
حق الناس بودن انتخابات	76
اهداف	0
مقابله با تبلیغات دامنه دار دشمنان نظام	1
تودهنی زدن به دشمنان	2
مایوس کردن دشمنان	7
پرخاش علیه دشمنان با مشارکت در انتخابات	1
مقابله با نفوذ افراد به ظاهر هوادار اسلام در مجلس	1
جاوگیری از تاثیرگذاری بر رای جوانان پاکدل	1
مقابله با دلسرد کردن جوانان	1
لحاظ نمودن مصالح کشور	6
برگزاری انتخابات پرشور	65
بالندگی ایران و نظام جمهوری اسلامی	57
انتخاب انسانهای اصلح	103

شکل ۰۲ کدگذاری انتخابی

دکترین ولایت فقیه

دکترین	
سپردن سرنوشت کشور به دست مردم	
حق دانستن همه مردم در انتخاب	
آزاد بودن مردم در انتخابات	
انتخاب با بصیرت و تحقیق	
دارای قدرت تشخیص انتخاب کاندیدای اصلح	
برگزاری انتخابات آزاد	
از انحصار درآوردن انتخابات	
مشارکت در انتخابات با انگیزه الهی	
عدم توهین به دیگران	
لطمه نزدن به دوستی و برادری	
حفظ حریم مسائل اسلامی	
دوری از قدرت طلبی	
خدمت به مردم	
انتخاب اصلح	
دوری از اقدامات شیطانی	
حق الناس بودن انتخابات	
هدیه‌ی اسلام به ملت	
مهمترین و اساسی ترین رویداد ملی	
شاخص و غلم جمهوری اسلامی	
مظهر اقتدار ملی	
بارزترین مظهر حضور مردمی	
نماد حرکت اسلامی	
مظهر استقلال و آزادی مردم	
مظهر خواست مردم	
راهی برای اعمال اراده مردم	
مظهر مردم سالاری	
جدا نبودن جمهوریت از اسلامیت	
مظهر اقتدار مردم	

شکل ۳ مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با اهداف ولایت فقیه

اهداف ولایت فقیه

- اهداف
 - مقابله با تبلیغات دامنه دار دشمنان نظام
 - تودهنی زدن به دشمنان
 - مابوسی کردن دشمنان
 - برخاستن علیه دشمنان با مشارکت در انتخابات
 - مقابله با نفوذ افراد به ظاهر هوادار اسلام در مجلس
 - جاوگیری از تاثیرگذاری بر رای جوانان یا کدل
 - مقابله با دلسرد کردن جوانان
 - لحاظ نمودن مصالح کشور
 - رد کردن اعتبارنامه وکلای منحرف
 - پایبندی نمایندگان به احکام اسلامی
 - عدم گرایش به سوی غرب یا شرق
 - نداشتن گرایش به مکتبهای انحرافی
 - برخورداری از تحصیلات و اطلاع از مسائل روز و سیاستهای اسلامی
 - برگزاری انتخابات پرشور
 - تبلیغات انتخاباتی در چارچوب اخلاق اسلامی
 - انتخاب آگاهانه
 - حضور حداکثری مردم
 - آزاد بودن مردم در انتخابات
 - ایجاد مصونیت در مقابل دشمنان
 - ترساننده دشمنان از هبیت جمهوری اسلامی
 - استحکام پایه های مردم سالاری
 - نشانه اعتماد مردم
 - ضرورت بسج انقلابی مردم
 - بالندگی ایران و نظام جمهوری اسلامی
 - تحقق اهداف نظام
 - قانونگرایی
 - سلامت و امانتداری
 - انتخاب انسانهای اصح
 - مدافع اسلام ناب محمدی
 - دارای احساس مسئولیت
 - متعهد به اسلام و وفادار به مردم
 - مخالف مکاتب انحرافی
 - آشنا با محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه
 - به فکر رفاه محرومان
 - عدم سنجیت سرمایداران و صدرنشینان غرق در شهوات

شکل ۴. مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با اهداف ولایت فقیه

سیاست‌های ولایت فقیه

- سیاستها
 - جلوگیری از نزاع و تفرقه
 - کنار گذاشتن اختلافات
 - حفظ تربیت اسلامی
 - حفظ برادری
 - نظارت بر انتخابات
 - عدم تأثیرپذیری از قدرتها
 - انجام وظایف اسلامی و ملی با کمال دقت
 - مقابله با تقلب
 - عدم تحمیل افراد خاص به مردم
 - سپردن صندوقها به افراد امین
 - عدم طرفداری از افراد خاص
 - حفظ آزادی مردم
 - امانت درحفظ صندوقها
 - ایجاد فضای آزاد برای مشارکت همگان
 - عدم غفلت از توطئه دشمنان
 - حفظ حرمت رد صلاحیت شدگان
 - حفظ سلامت و امنیت انتخابات
 - عدم ایجاد فضای انتخاباتی پیش از موعد
 - تاکید بر نظم
 - جلوگیری از نفوذ در انتخابات
 - ملاک قرار دادن قانون در نظارت
 - عدم تأیید افراد ناصالح
 - برگزاری انتخابات خوب
 - ایجاد فضای انتخاباتی سالم
 - عدم دخالت در انتخابات
 - پایبندی به قانون و شرع
 - همکاری و هماهنگی بین دستگاههای نظارتی
 - تبدیل فضای کشور به فضای شوق و علاقمندی به انتخابات
 - تبادل افکار و همفکری جناحها
 - گفتگوی انتقادی و دور از هياهو
 - حرکت در چارچوب قانون
 - پرهیز از دروغ و اهانت و شایعه پراکنی
 - ایجاد فضای متعادل، منطقی و عقلایی

شکل ۵. مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با سیاست‌های ولایت فقیه

ب: تجزیه و تحلیل یافته‌ها

الگوی پارادایمی اداره امور انتخابات

با کد گذاری‌های صورت گرفته الگوی پارادایمی به دست می‌آید؛ این الگو روشی است که بر اساس محور قرار دادن یکی از مقوله‌های اساسی در مرحله کدگذاری باز را دارد که مرتبط ساختن شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و عوامل مداخله‌گر با آن مقوله محوری صورت می‌گیرد.

در این الگو شش دسته از اطلاعات وجود دارد:

۱. شرایط علی اداره امور انتخابات: شرایط علی، مقوله‌هایی هستند که مقوله محوری الگو از آنها تأثیر می‌پذیرد. که عبارتند از: سپردن کشور به مردم؛ انتخابات با بصیرت؛ انتخابات آزاد؛ انتخاب اصلح؛ جمهوریت و اسلامیت.

۲. شرایط زمینه‌ای: شرایط خاصی در اداره امور انتخابات هستند که می‌توانند بر اجرای راهبردها تأثیر بگذارند؛ اهم مقولات زمینه‌ساز در اداره امر انتخابات عبارتند از: وجود ساختار سازمانی پویا و متناسب برای شرکت همگانی؛ جلوگیری از ورود پول‌های کثیف حتی پاک؛ جلوگیری از رقابت ناسالم؛ جلوگیری از قومیت‌گرایی.

۳. مقوله محوری: مقوله محوری، یک صورت ذهنی از پدیده‌ای است که اساس فرآیند است. یک مقوله باید حداقل سه ویژگی زیر را داشته باشد تا قابلیت انتخاب به عنوان مقوله محوری را داشته باشد:

آن مقوله باید محور باشد؛ یعنی اینکه، دیگر مقوله‌ها را بتوان به نوعی به آن ربط داد.

باید به دفعات در داده‌ها ظاهر شود؛ به عبارت دیگر اثر آن در مقوله‌های دیگر ظاهر شود.

نام یا اصطلاحی که برای تبیین مقوله محوری به کار می‌رود، باید به قدر کافی انتزاعی باشد تا بتواند هم در انجام تحقیق و هم در دیگر عرصه‌های انضمامی تجلی یافته و ما را به سمت ایجاد یک نظریه عمومی تر هدایت کند. در این تحقیق مقوله محوری، اداره امر انتخابات بیان شده است و آن انتخابات پر شور و آگاهانه است.

۴. شرایط مداخله‌گر و اقتضایی: شرایط زمینه‌ای عمومی که بر اجرای راهبردهای اداره امر انتخابات تأثیر می‌گذارند. بر اساس این تحقیق شرایط مداخله‌گر و اقتضایی عبارتند از: امنیت در برگزاری انتخابات، ثبات در قانون و شفافیت.

۵. راهبردهای اداره انتخابات: راهبردها اساساً یک الگو و طرح کلان برای رسیدن به یک هدف خاص در یک محیط مشخص و با استفاده از ظرفیت‌ها، منابع و ابزارهای موجود و تحت تابعیت روش‌های خاص هستند. برخی از مقولاتی که در این تحقیق به‌عنوان راهبردهای اداره امر انتخابات تلقی می‌شوند عبارتند از: به‌کارگیری نظارت مردمی؛ نظارت احزاب؛ توسعه سیاسی؛ حضور حداکثری؛ ثبات در قانون؛ شفافیت؛ تقویت تحقیق و توسعه و نوآوری؛ اطلاع‌رسانی؛ حمایت و پشتیبانی از انتخابات سالم؛ جلوگیری از انحصار؛ ایجاد ثبات، امنیت و شفافیت برای انتخابات؛ گسترش قانون انتخابات در همه کشور.

۶. پیامدها: خروجی‌های حاصل از استخدام راهبردهای اداره امر انتخابات هستند که اهم آنها عبارتند از: ارتقاء شاخص‌های عدالت سیاسی؛ ارتقای شاخص‌های آگاهی‌های سیاسی؛ مصونیت در قبال دشمنان؛ ممانعت از نفوذ؛ تبدیل فضا به شور و شغف در انتخابات.

بر اساس نتایج به‌دست آمده، الگوی راهبردی انتخابات مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه به شرح زیر ارائه می‌شود:

شکل ۶- الگوی راهبردی انتخابات مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

با امعان نظر به پویش‌ها و تلاش‌های علمی و عملی صورت‌گرفته، الگوی طراحی شده در این تحقیق نشان‌دهنده دیدگاه واقعی جامعه آماری تحقیق یا خبرگان و نخبگان حوزه انتخابات است که فرایند کلیه اقدامات انجام‌شده در پاسخ به سؤال اصلی (الگوی راهبردی اداره امور انتخابات مبتنی بر گفتمان ولایت فقیه چیست؟) به شرح زیر ارائه و تبیین شده است.

نتیجه نهایی این تحقیق آن است که به‌طورکلی اداره امور انتخابات در کشور نیازمند بازنگری در قانون انتخابات با ابتناء برآموزه‌های ولایت فقیه و سیاست‌های کلی انتخابات ابلاغی مقام معظم رهبری است. برای رفع نارسایی‌ها و نقاط ضعف اداره انتخابات پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

با توجه به تجارب به‌دست‌آمده در طول عمر پربرکت انقلاب اسلامی ایران در راستای اجرایی کردن ابعاد، مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های حوزه انتخابات، با مدنظر قرار دادن اصول مطروحه در الگوی پارادایمی به‌دست آمده، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- آگاه‌سازی تمامی نخبگان و خبرگان نظام انتخاباتی نسبت به گفتمان ولایت فقیه به‌عنوان پشتوانه نظام انتخاباتی ج.ا.ایران در تمامی فعالیت‌های سیاسی حزبی و بین‌حزبی با هدف جذب حداکثری و دفع حد اقلی مردم و ترویج آثار و پیامدهای سلبی و ایجابی تمسک یا عدم تمسک مردم به ولایت فقیه؛

- ارتقای سطح آگاهی مردم نسبت به گفتمان ولایت فقیه و نقش آن در انتخابات در سطح جامعه با تشکیل نهادهای واسط همچون احزاب و گروه‌های و انجمن‌های فعال سیاسی؛
- فراهم کردن سازوکارهای لازم جهت مشارکت‌جویی و تبعیت‌پذیری آحاد شهروندان جامعه اسلامی از گفتمان ولایت فقیه با هدف ارتقای کارایی و کارآمدی ساختار نظام انتخاباتی کشور؛

- تدوین قانون و مقررات تعیین حدود و نوع هزینه‌ها و منابع مجاز و غیرمجاز انتخاباتی؛

- پیش‌بینی ابزار شناسایی اولیه توانایی و شایستگی داوطلبان در مرحله ثبت‌نام؛

- پیش‌بینی ابزارهای پیشگیرانه از جرایم و تخلفات انتخاباتی؛

- پیش‌بینی زمان کافی برای بررسی دقیق احراز صلاحیت نامزدها؛

- جلوگیری از دخالت بیگانگان اعم از مالی و تبلیغاتی از برخی نامزدها.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- قرآن کریم (۱۳۸۴)، ترجمه آیه الله ناصرمکارم شیرازی .
- امام خمینی (رحمت الله علیه) (۱۳۹۰)، **مجموعه آثار**، تهران، مؤسسه حفظ و نشر آثار امام
- امام خامنه‌ای (مدظله العالی) (۱۳۹۰)، **حدیث ولایت**، دفتر حفظ و نشر آثار امام خامنه‌ای (مدظله العالی)
- اریک وال (۲۰۰۶)، **کتاب پالایش فکر**، شرکت چاپ و نشر بازرگانی
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۸۷)، **مبسوط در ترمینولوژی حقوق**، جلد پنجم، تهران، کتابخانه‌ی گنج دانش،
- سید جوادین، سید رضا (۱۳۷۵)، **برنامه ریزی نیروی انسانی**، تهران، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- عمید زنجانی، عباسعلی و موسی زاده، ابراهیم (۱۳۸۹)، **نظارت بر اعمال حکومت و عدالت اداری**، چاپ اول، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران، تهران،
- عمید زنجانی، عباسعلی (۱۳۷۷)، **فقه سیاسی**، ج ۱ و ۳، انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، تهران، بی تا.
- قاضی، ابوالفضل (۱۳۷۱)، **حقوق اساسی و نهادهای سیاسی**، انتشارات دانشگاه تهران.
- قاضی شریعت پناهی، ابوالفضل (۱۳۸۳)، **حقوق اساسی و نهادهای سیاسی**، تهران: دانشگاه .
- معرفت، محمدهادی (۱۳۶۸)، **ولایت فقیه**. ناشر: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید.
- معلوف، لویس (۱۳۷۹)، **المنجد فی اللغة**، بیروت: دارالفقه، ۱۳۷۹ الف
- معین، محمد (۱۳۸۳)، **فرهنگ فارسی معین**، چاپ بیست و یکم، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۳، ج ۲.
- مهدوی راد، نعمت و همکاران (۱۳۹۳)، **مدیریت انتخابات**، تهران، اطلاعات.
- هاشمی، سیدمحمد (۱۳۶۸) **حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران**، جلد دوم، تهران، میزان.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران .
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، **لغت نامه**، دانشگاه تهران، دوم، ج ۳۷ و ۱۴.
- معلوف، لویس (۱۸۶۸ – ۱۹۴۶) **فرهنگ بزرگ جامع نوین سیاح**، تهران: کتابفروشی اسلام، ۱۳۸۴
- هاشمی، محمد (۱۳۷۹)، **حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران**، تهران: دادگستر.
- حسن بیگی، ابراهیم (۱۳۹۰)، **مدیریت راهبردی**، تهران، انتشارات سمت.
- قیصری، نوراله؛ طاهری فدافن، دانیال؛ باقری فارسانی، مهدی (۱۳۹۴)، **مدیریت انتخابات در ایران؛ کیفیت و ارزیابی اجرا، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست**، سال چهارم، شماره ۱۳، تابستان، شماره پیاپی ۴۳.

ب. منابع انگلیسی

- Pastor, R. (۱۹۹۹). The Role of Electoral Administration in Democratic Transitions: Implications for Policy and Research. Democratization Winter. *Democratization*, ۱۹۹۹, Vol. ۶ (۴), p. ۱-۲۷
- Wall, A., Ellis, A., Ayoub, A., Dundas, C.W., Rukambe, J., and Staino, S. (۲۰۰۶). *Electoral Management Design*, The International IDEA Handbook.

